

Harens Old Goud

Bij de tijd over
Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren

Harens
Historische Kring
Old Go

Harens Historische Kring Old Go

Oprichtingsjaar	2010
Doelstelling	Het bevorderen van de belangstelling voor en het bundelen en publiceren van kennis over de geschiedenis van de gemeente Haren
Activiteiten	Lezingen, Excursies, Rubriek in Haren de Krant en Rubriek op Radio Haren FM, presentatie en promotie op markten en andere evenementen
Werkgroepen	Oude verhalen, contactpersoon: Dick Schaap Digitaal fotoarchief, contactpersoon: Dick Schaap Open Monumentendag, contactpersoon: Jaap Vrieling
Bezoekerscentrum/ Archief	Oude Brinkweg 12a, Haren (boven de judoschool), elke donderdag geopend van 14 tot 15 uur. In juli en augustus gesloten
Samenwerking	Old Go is lid van de Culturele Raad van Haren. Verder werkt ze samen met de Harens Historische Commissie, Stichting Klooster Yesse en Stichting Gedeelde Verhalen (o.a. zwembadverhalen)
Bestuur	Voorzitter: Ali Bakker 050-5340834 Secretaris: Annet Boekel 050-5014671 Penningmeester: Henk Bazuin 0598-395504 Bestuurslid: Jaap Vrieling 050-8500080 Bestuurslid: Henk Abbring 050-5348160 Postadres: Duinweg 18, 9479 TM, Noordlaren Email: info@oldgo.nl
Website	www.oldgo.nl Webmaster: Dick Schaap Email: webmaster@oldgo.nl
Lidmaatschap	Opgave lidmaatschap via www.oldgo.nl Individueel lidmaatschap: € 15,- Gezin: € 25,- per jaar Het lidmaatschap kan op elk moment ingaan en is geldig voor het lopende jaar Opzeggingen moeten vóór 1 december worden gemeld
Bankrekening	NL 86 RABO 0157 0712 86 t.n.v. Harens Historische Kring Old Go

Colofon

Harens Old Goud is een uitgave van de Harens Historische Kring Old Go en verschijnt 3x per jaar in april, september en december.

Redactie: Henk Bazuin, Trijnie Brunt, Maria Staal en Roelof van Wijk
Email: redactie@oldgo.nl

Opmaak en druk: Drukkerij G. van Ark, Haren

Losse nummers,
zolang de voorraad strekt,
€ 3,- per stuk

Copyright © Harens Historische Kring Old Go

Overname van (gedeelten) van artikelen en/of afbeeldingen is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie

Inhoudsopgave

Old Go-tje	3
Informatie van de ledenadministrateur	3
Oproep!	3
Het beekdal van de Drentsche Aa in Haren	4
Verslag Open Monumentendag	6
50 jaar VV Gorecht	7
Hendrik Nicolaas LaCle	8
Kunst en Ambacht in de Wederopbouw	10
Het hunebed te Noordlaren	12
Het verhaal van mw. Trijntje Steendam-Medendorp	14
Old Go excursie naar Harendermolen en Glimmen	16
Boekbespreking	17
Vraag & Antwoord	18
Schrijvers gezocht!	18
Uit ons fotoarchief	19

Old Go-tje

Er gebeurt van alles.

De werkgroep Open Monumentendag is een samenwerkingsverband aangegaan met de historische vereniging Ol Eel. Er is een mooi programma uitgekomen voor de Open Monumentendag.

In mei hadden we een excursie in Harendermolen en Glimmen onder leiding van Freerk Mulder en Ali Bakker. Het was een mengeling van historische feiten over dit zeer interessante gebied en een stukje nostalgie van de beide leiders. Er staan foto's op Facebook.

Er is nog een samenwerking op gang gekomen waar we erg blij mee zijn. De Harense Historische Commissie, de Stichting Gedeelde verhalen, Klooster Yesse en Old Go hebben zich verenigd in het Historisch Platform Haren, afgekort tot HPH. Inmiddels hebben we al op de braderie gestaan. Op de kunstmarkt stonden we ook samen. Binnen het Historisch Platform Haren zoeken we nog naar verdere verdieping in de samenwerking.

Graag wil ik u vertellen over mijn rubriek op Haren FM. Elke 14 dagen vertel ik over onze rijke geschiedenis van de gemeente Haren. Ik verbaas mij over dit onuitputtelijk verleden. Al zes jaar vertel ik hierover en het is niet te geloven dat zich steeds opnieuw onderwerpen aandienen. Ik heb nu een collega en hij vertelt weer op zijn manier over andere zaken uit de geschiedenis van onze dorpen. Ik nodig regelmatig gasten uit die meer over een onderwerp weten.

Lijkt u het ook leuk te vertellen over de geschiedenis van Haren, dan hoor ik het graag. De rubriek wordt uitgezonden tijdens het Weekend Radio Magazine op zaterdag 11.00 uur om de twee weken. Op uitzending gemist van Haren FM kunt u het programma op elk gewenst moment beluisteren.

In dit nummer van Harens Old Goud kunt u verder genieten van de volgende artikelen: het herstel van het hunebed in Noordlaren, het 50-jarig jubileum van de voetbalvereniging Gorecht en de geschiedenis van het Groene Kruisgebouw, verteld door de werkgroep Oude Verhalen.

De stichting Drentsche Aa bestaat 50 jaar, ook hier kunt u over lezen.

Ali Bakker
Voorzitter Old Go

Informatie van de ledenadministrateur

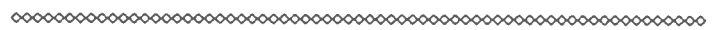
Ik heb een bos bloemen weggegeven. Een nieuw lid dat zich had aangemeld voor een persoonlijk lidmaatschap, heeft haar partner na mijn oproep voor geregistreerd partnerschap, aangemeld als lid.

Twee leden hebben een gratis lidmaatschap aan een familielid gegeven. Geweldig toch?

Na 2 maart, de datum van mijn vorige informatie, zijn er inclusief bovengenoemde mensen, 13 leden ingeschreven. Dat betekent dat we de magische grens van 200 leden hebben overschreden. We staan namelijk op 203. Op naar de volgende mijlpaal!

We hebben flyers laten maken die bedoeld zijn om promotie te maken voor onze vereniging. Als u dit blad leest zijn de meeste verenigingsactiviteiten weer van start gegaan. U kunt deze flyers gebruiken om uit te delen onder de leden van verenigingen waarvan u lid bent. U kunt ze halen in het bezoekerscentrum aan de Oude Brinkweg.

Henk Bazuin

Oproep!

De Stichting Burgemeester Boeremapark is voor het naderende 80-jarig jubileum op zoek naar foto's van het Boeremapark. Alle foto's zijn welkom, hoe ouder hoe beter. Daarnaast is de stichting ook op zoek naar leuke verhalen/aneddotes over het Boeremapark.

Zowel de foto's als de verhalen zullen worden gebruikt tijdens activiteiten in het jubileumjaar 2016.

De foto's kunnen worden gemaild naar boeremapark80jaar@gmail.com of opgestuurd naar Middelhorsterweg 29, 9751 TB Haren. Na het digitaliseren krijgt u de foto's terug. Ook de verhalen kunnen naar de bovenstaande adressen.

De Stichting Burgemeester Boeremapark bedankt alle inzenders alvast hartelijk voor hun medewerking!

Het beekdal van de Drentsche Aa in Haren

Het stroomdallandschap van de Drentsche Aa stond centraal tijdens de afgelopen Open Monumentendag. Hieronder de geschiedenis van deze beek.

Door Gustaaf Biezeveld

Vijftig jaar geleden namen de provincie Drenthe en Staatsbosbeheer het initiatief tot gerichte bescherming van het Stroomdallandschap van de Drentsche Aa. Dit leidde in 2001 tot de oprichting van het 'Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa'. Verleden en heden van dit stroomdallandschap zijn beschreven in de onlangs uitgebrachte *Landschapsbiografie van de Drentsche Aa*. Het Harense deel is hierin helaas wat onderbelicht. De geschiedenis van Haren, Glimmen en Noordlaren is namelijk nauw met deze beek verbonden.

De beek

De Drentsche Aa slingert al meer dan 12.000 jaar tussen de Hondsrug (waarop Noordlaren, Onnen, Glimmen en Haren liggen) en de Tynaarlo (waarop Eelde-Paterswolde ligt) naar het noorden.¹ Oorspronkelijk liep de beek in een toendra-achtige omgeving waarin rendieren leefden. Mensen trokken achter hen aan, zoals een in 1983 bij Sassenhein opgegraven kamp van jager-verzamelaars (datering: ca. 11.000 v. Chr.) aantoonde. Toen het klimaat ca. 10.000 jaar geleden warmer werd, raakte de Hondsrug begroeid met bos, breidde de plantengroei zich sterk uit en kwam door stijgend grondwater in het beekdal veengroei op gang. De in 2014-15 bij het transfierium in Haren gedane vondsten (aardewerk, vuurstenen, vuistbijl) uit ca. 6000 v. Chr. laten zien dat het toen voor mensen een aantrekkelijke omgeving moet zijn geweest om hun tijdelijke kamp op te slaan. Op de Hondsrug leefden toen edelherten, wilde zwijnen en reeën, het beekdal verschaftte water, vis en waterwild. De vroege bewoning van Glimmen en Noordlaren (vanaf ca. 3400 jaar v. Chr.) door kleine boerengemeenschappen, die hunebedden bouwden, wordt mede verklaard door de aanwezigheid van de Drentsche Aa.

Hoe deze beek vroeger vanaf De Punt heeft gestroomd, is niet met zekerheid vast te stellen. Mogelijk heeft zij oorspronkelijk ongeveer in het midden van het gebied tussen de Hondsrug en de Rug van Tynaarlo gelopen en later, door de veengroei in het beekdal 'stilgevallen', zich verlegd naar de voet van de Hondsrug. Denkbaar is ook dat de beek zich vroeger ongeveer ter hoogte van het huidige Huis te Glimmen vertakte. Eén tak liep dan langs de voet van de Hondsrug in noordelijke richting. Hiervan zijn 't Hemrik en het huidige Hoornsediëp nog overgebleven; de rest is vergraven bij de aanleg van het

Hoornsediëp, schilderij van Simon Steenmeijer (1917)

Noord-Willemskanaal. Een andere stroom liep in noord-westelijke richting door het brede beekdal ten westen van de Hondsrug; de Oude Aa in de polders ten westen van het Noord-Willemskanaal is een restant.

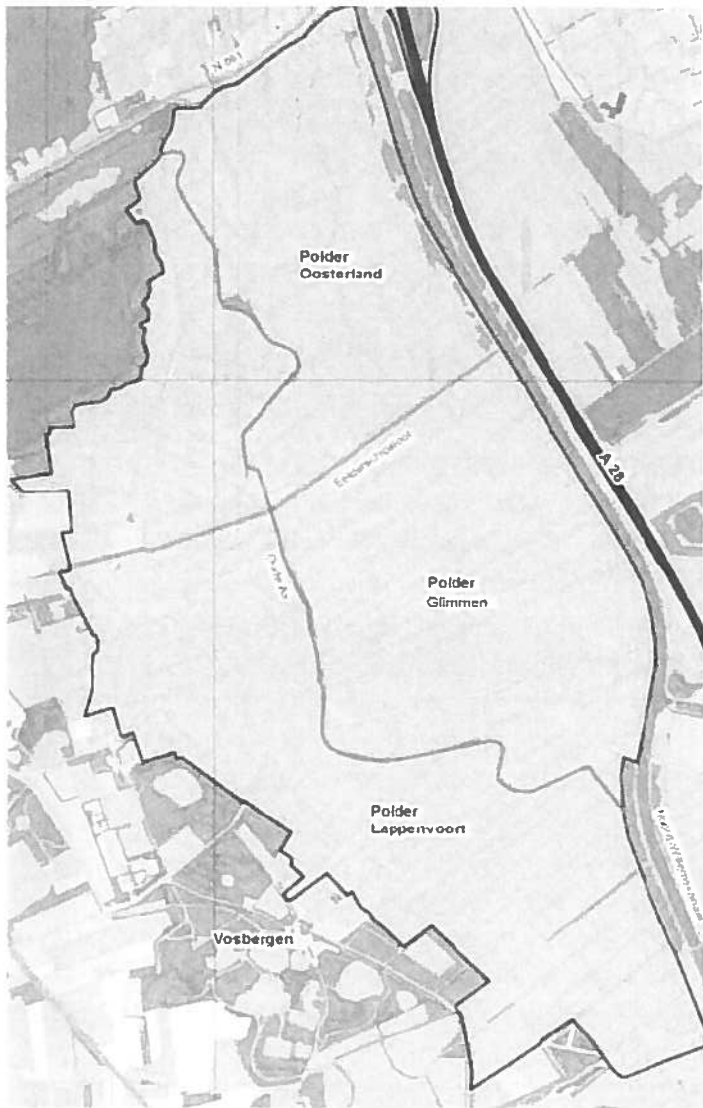
Relatie met de Hondsrug

Het stroomdallandschap, bestaande uit beide zandruggen, het beekdal en de beek, vormt van oudsher een samenhangend geheel. Door het Noord-Willemskanaal (sinds 1861) en de A28 (sinds 1969) kan die samenhang vanuit Haren minder worden ervaren, maar zij bestaat nog steeds.

Voor de eerste boerenfamilies die zich vermoedelijk omstreeks de 7e eeuw na Chr. in Haren op de Hondsrug vestigden (in de omgeving van de huidige Nicolaikerk), was de nabijheid van het beekdal ongetwijfeld een overweging om deze plek te kiezen. Gaandeweg namen boeren de 'madelanden' in gebruik voor de winning van hooi en turf. Ook bij de keuze voor de vestigingsplaats van een 'hof'2 te Hemmen (in 11e eeuw?) op de westflank van de Hondsrug³ heeft het beekdal een rol gespeeld. Het tegenoverliggende deel van het beekdal, Hemmerwolde⁴ genoemd, leende zich voor ontginning. Het Huis te Glimmen en het landgoed 'Voorveld' (ter hoogte van Harenmolen) waren eveneens nauw verbonden met het beekdal.

Hoornsediëp in Haren (uitsnede Hottingerkaart 1792-1794)

Restant beekdal met de Oude Aa

Overgebleven beekdal: polders Het Oosterland, Glimmen en Lappenvoort

Zuidelijk van de Meerweg liggen drie polders: Het Oosterland (ten noorden van de Eelder Schipssloot), Glimmen (oostelijk van de Oude Aa) en Lappenvoort (westelijk van de Oude Aa). Deze ca. 340 ha. vormen het grootste restant van het beekdal. Langs de Oude Aa – al enkele eeuwen de grens tussen Groningen en Drenthe – liggen zandopduikingen, die geomorfologisch en archeologisch interessant zijn. Aanwezige overgangen en optreden van kwel en overstroming vormden tot voor enkele decennia een goede basis voor een rijke en gevarieerde natuur. Hiervan is niet veel meer over, vooral door verdroging en het wegvangen van de kwel (o.a. door waterwinning bij De Punt). Er zijn plannen tot natuurherstel.

De openheid van het beekdal, die contrasteert met het besloten landschap van de Hondsrug en de landgoederzone van Eelde-Paterswolde, is een belangrijke karakteristiek. Hoewel die openheid door begroeiing langs de rijksweg en het kanaal is afgenomen, kan zij op diverse plekken nog worden ervaren.

Hemmerwolde – Neerwold – Paterswoldsemeer

Gedurende vele eeuwen heeft zich in het beekdal laagveen gevormd. Al in de vroege middeleeuwen werd turf gestoken door boeren voor eigen gebruik en, in Hemmerwolde, bij de ontginning in opdracht van de Hof te Hemmen. Met bodemdaling en vernatting als gevolg: in de late middeleeuwen werd Hemmerwolde zo nat dat het niet langer geschikt was voor akkerbouw of veeteelt. Vanaf ca. 1400 werd gesproken van 'Neerwold' (letterlijk: lage veenwildernis). Om verdere degradatie te voorkomen, legde het 'Aduarder Zijlvest' tussen 1323 en 1452 om het gebied een ringdijk; zo ontstonden de Hoornse dijk en de Paterswolderdijk (ter plaatse van de Meerweg). Hierdoor werd grootschalige vervening mogelijk, waarmee vanaf de 15e eeuw kon worden voorzien in de vraag naar turf van de vele brouwerijen in de Stad. Vanaf de eerste helft van de 18e eeuw werd de vervening stelselmatig aangepakt in opdracht van goedge burgers. Waar alle turf was uitgebaggerd, bleven plassen over, met daartussen 'legakkers' – smalle stroken land waarop de turf werd neergelegd om te drogen. Omstreeks 1900 is door afslag en afkalving toch één grote veenplas ontstaan: het Paterswoldsemeer.

Bronnen:

- E.A.M. Bulder, Haren tussen Hunze en Aa. Geschiedenis van de Harener waterstaat, Harener Historische Reeks nr. 4 (1987).
 P.B. Kooi & H.A. Groenendijk, In het hart van middeleeuws Haren. Archeologisch onderzoek in het Komplangebied, in: Historisch Jaarboek Groningen 2002.
 Kees Kuiken, Van 'niemandland' tot Meerschop. Duizend jaar waterstaat in Haren bewesten de Hondsrug, in: Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis 19 (2010) 2.
 Kees Kuiken, Van Hemmerwolde tot Paterswoldsemeer, in: Harens Old Goud, 2013-3.
 Natuurvisie Lappenvoort/Het Oosterland, Natuurmonumenten/Staatsbosbeheer (2008).
 G. Smit, Over de historische geografie van Haren (GR.) in: Drie-maandelijkse bladen voor taal en volksleven 27 (1975).
 Theo Spek e.a. (red.), Landschapsbiografie van de Drentsche Aa (2015).
 A.C. Timmer, Buitenhuizen in Haren, Harener Historische Reeks nr. 10 (1995).
 H.J. Versfeldt, De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland (2003).

Noten:

1. Eerst liep de Drentsche Aa via de Besloten Venen (Noordlaren/Onnen) richting de Hunze. Ca. 12.500 geleden werd zij door inwaaiend zand gedwongen noordwaarts een bedding te zoeken.
2. Bij deze 'hof', vermoedelijk van de Duitse keizer of de bisschop van Utrecht, behoorden enkele boerderijen met 'horige' boeren en arbeiders.
3. Noordelijk van de Potgieterlaan (Haren).
4. 'Wold' betekent: veenmoeras.

Open Monumentendag 2015

De afgelopen Open Monumentendag werd georganiseerd door de historische verenigingen Ol Eel uit Eelde-Paterswolde en Old Go. Vanuit deze unieke samenwerking werd gekozen voor een regionaal onderwerp: 'Een ontdekkingsreis door het beekdal van de Drentsche Aa'. Het programma bestond uit een divers aantal activiteiten, dus er was voor elk wat wils!

Door Henk Bazuin

De organisatie kijkt terug op twee geslaagde dagen. Het weer werkte geweldig mee en dat was ook wel nodig omdat, veel activiteiten in de buitenlucht plaats vonden. De officiële opening van het weekend vond plaats op vrijdag 11 september in de Gorechtkerk in Haren.

Rondleidingen werden gegeven bij 't Hemrik - een natuurgebied in Glimmen, bij de tuin van Villa De Vennen en ook bij Kwekerij De Bonte Hoek van de tuinarchitectenfamilie Vroom.

Deze werd verricht door Pieter van Veen, burgemeester van Haren, in bijzijn van diverse genodigden. Na de opening was er gelegenheid om een expositie in het Gorechtshuis te bekijken. Deze expositie bestond uit kunstwerken over het beekdal, gemaakt door amateurkunstenaars woonachtig in beide plaatsen.

Op zaterdag 12 september reden er twee oldtimerbussen een mooie route door het gebied van Haren en Eelde. De reizigers genoten met volle teugen en de aanwezige gidsen gaven toelichtingen op de langs de route gelegen bijzondere gebouwen en landschapsonderdelen.

Er waren ook een aantal wandel- en fietsroutes uitgezet in het gebied. Speciale aandacht was er voor de landgoederengordel in Eelde: Vennebroek, De Braak, Lemferdinge, De Duinen, Vosbergen en Oosterbroek. Belangstellenden kunnen deze routes ook na de monumentendag nog fietsen en wandelen.

Op een drietal plaatsen (Sassenheim, De Bonte Hoek en het Historisch Centrum van Ol Eel) werden lezingen gegeven. Ook hiervoor was een grote belangstelling.

Twee molens in het gebied, de Witte Molen bij Glimmen en de Helper Molen bij het Paterswoldsemeer, konden worden bekeken.

De organisatie van deze bijzondere Open Monumentendag kan terug kijken op twee geslaagde dagen en dankt hiervoor de vele vrijwilligers.

50 jaar VV Gorecht

Sinds 1965 is de voetbalvereniging Gorecht uitgegroeid tot een actieve vereniging, die in 2015 vijftig jaar bestaat.

Door Roelof van Dam

Op 1 juli 2015 bestaat de voetbalvereniging Gorecht te Haren 50 jaar. De wortels van de vereniging liggen in Onnen. Daar voetbalde de lokale jeugd op een trapveldje, het Manskampje aan de Tijborgsteeg. Gedacht werd aan de oprichting van een zaterdagvereniging, maar de KNVB (de voetbalbond) vond het draagvlak in Onnen te klein. Zij adviseerde om in overleg te gaan met VV Haren, een bestaande zondagvereniging.

De verzuiling in de maatschappij was echter nog duidelijk aanwezig en vooral binnen de hechte gemeenschap van Onnen vond men dat iedereen mee moest kunnen doen, wat voor de christelijke jeugd niet mogelijk zou zijn als er op zondag werd gevoetbald.

Leden leggen de fundamenten voor de bouw van het eerste clubgebouw aan de Oosterweg in 1977

In overleg met VV Haren werden er een aantal opties onderzocht. Dominee de Wilde speelde daarin een bemiddelende rol. Hij tenderde naar het oprichten van een zaterdagafdeling binnen VV Haren, maar daar was niet iedereen blij mee.

Tenslotte kwam het tot de oprichting van een aparte neutrale zaterdagvereniging. Men koos voor de naam VV Gorecht, verwijzend naar het gebied tussen Groningen, Hoozand en Zuidlaren, maar dan wel in de moderne spelling.

Vanaf 1966 werd er competitie gespeeld op Sportpark Onnerweg in Haren, later ook op een veld in Onnen.

In 1977 betrok de vereniging een eigen complex aan de Oosterweg, waar ook het eerste clubhuis werd gebouwd. Groot was de schrik en het verdriet toen het clubhuis in oktober 2002 door brand werd verwoest. De leden toonden veerkracht en binnen een jaar werd het nieuwe clubhuis geopend. Er werd toch gekozen voor nieuwbouw, ondanks dat het al een tijdje gonsde van geruchten over een nieuw bestemmingsplan: een grootschalig woningbouwplan voor Haren-Noord, waarvoor de voetbalvereniging zou moeten wijken.

Het nieuwe clubgebouw op sportpark de Koepel, gebouwd in 2011

Binnen de vereniging moest men zich er uiteindelijk in berusten dat de verhuizing onvermijdelijk was. De crisis zorgde nog voor het nodige uitstel, maar in 2011 ging VV Gorecht terug naar de Onnerweg.

De vereniging was bovendien aan de Oosterweg uit haar jasje gegroeid en op de grondig aangepakte Sportpark Onnerweg kreeg ze meer mogelijkheden. Hier bleef het prachtige hoofdveld gehandhaafd, terwijl de andere velden werden vervangen door kunstgras. Een grote verbetering m.b.t. de continuïteit van trainingen en wedstrijden. De ijsbaan 'Scharlakenhof' verdween en hierop werden extra (gras)velden aangelegd. Verder kwam er een nieuw clubgebouw en ruimere kleedaccommodatie. De naam van het sportpark werd gewijzigd in De Koepel.

De vereniging telt momenteel ongeveer 800 leden in alle geledingen: senioren, jeugd, dames, puppy's en de jongste tak, het G-voetbal (spelers met een beperking).

Sportief gezien bereikte het 1e elftal vorig jaar met het kampioenschap een promotie naar de 2e klasse, een status die bij de club hoort.

Op 27 juni 2015 werd het 50-jarig jubileum groots gevierd met diverse activiteiten en een informele receptie. Hierbij waren ook veel oud-leden van de partij.

Met een nieuwe plek aan de Onnerweg en een geslaagd jubileum is Voetbalvereniging Gorecht enerzijds tot rust gekomen. Toch blijft het anderzijds steeds in beweging. Met behulp van vele vrijwilligers staat er een sterke organisatie, wat vertrouwen geeft voor de toekomst.

Het jubileumboek over 50 jaar VV Gorecht is nu te verkrijgen in groot formaat, gebonden, 120 blz. Het boek is uitgegeven door de Vriendenclub van de VV Gorecht en is een historisch overzicht met veel foto's in zwart/wit en kleur. Prijs € 12,50. Het boek is te bestellen via een bestelformulier op de website van de VV Gorecht, www.vvgorecht.nl. Hier is ook meer informatie te vinden over de uitgave.

Hendrik Nicolaas LaCle

De eerste burgemeester van de gemeente Haren, president van het plaatselijk bestuur, maire en wat nog meer?

Door Roelof van Wijk

Hendrik Nicolaas LaCle (de familienaam werd ook gevonden als Lacle, la Clé, La Clé, Lacle en andere vormen, in dit verhaal is de naam als LaCle aangehouden) werd geboren in 1741 in Haarlem, als één van de kinderen in het gezin van Jan (Salomon) LaCle en Marie Elisabeth Capelle en overleed te Groningen in zijn woning aan de Herestraat op 17 februari 1816, oud 74 jaar. In de overlijdensadministratie van Haren is een afschrift van de akte opgenomen (1816-akte 4).

Hendrik Nicolaas vertrok als onderkoopman, in dienst van de VOC (Verenigde Oostindische Compagnie, kamer Amsterdam) in oktober 1774, oud 33 jaar, met het schip *Patriot*, kapitein Jans Ide, naar Indië, verbleef een maand te Kaapstad en kwam in juli 1775 aan te Batavia. Hij maakte carrière in het vroegere Nederlands Indië: in 1777 koopman en secretaris College van Huwelijks en kleine Zaken, in 1785 koopman en sabandhaar (havenmeester, maar ook hoofdcommies van de invoerrechten en accijnzen), in 1786 buitenregent van het weeshuis en in 1788 curator en scholarch en opperbrandmeester buiten de Vierkantpost.

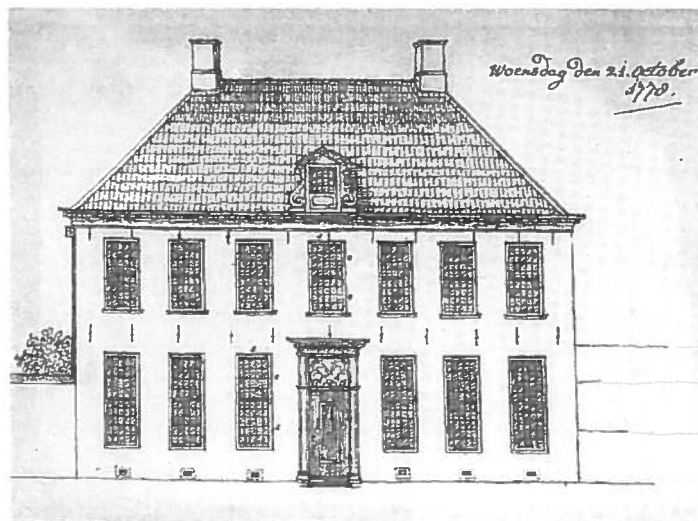
Hij trouwde in februari 1778 in de Hollandse kerk in Batavia met **Petronella Greving**, de jonge weduwe van Jacob Fockens, (1736- 1777) 'ordinaris raad van Indië'.

Petronella Greving was geboren rond 1750 in Indië.

Uit haar eerste huwelijk in 1769 werden twee kinderen geboren:

1. Petronella Fockens (1774-1814), zij trouwde in Ned. Indië vier maal.
2. Willem Fockens (Batavia 1777-Groningen 1851), hij keerde in juli 1783 als zes jarige jongen vanwege zijn gezondheid naar familie in Groningen terug.

Uit het huwelijk LaCle – Greving werden geboren:

Huize Voorveld te Harendermolen. Tekening door Th. Beckeringh, 1778

Maria Elisabeth LaCle geboren te Batavia in 1782, overleden te Groningen, zij huwde te Groningen in 1801 met Carel Hendrik Willem Haack (Doesburg 1775-Groningen 1831).

Verder werden drie kinderen geboren die jong overleden. Na de geboorte van het laatste kind overleed Petronella en werd begraven op 26-09-1786.

Hendrik Nicolaas regelde zijn zaken in Ned. Indië, verkocht zijn buiten te Batavia en vertrok met zijn enig overgebleven kind Maria Elisabeth per schip *Sparenrijk* naar Holland terug, vertrokken van Batavia in oktober 1789 en aankomst op de rede van Texel in mei 1790.

Hij vestigde zich eerst in Arnhem, kreeg kennis aan een jonge vrouw, wonend in Amsterdam:

Ida Aleida Haack (Winterswijk 1747 - Haren 1803), dochter van Mr. Daniel Haack, JUD (jurist, doctor privaet en algemeen recht) en Hendrica Wilhelmina Geertruida van Hasselt, en trouwden te Haarlem in mei 1791. Zij gingen in Haren wonen op het buiten *Huize Voorveld* dat hij door een zwager van zijn eerste vrouw, Jan Tido Fockens, voor 31.000 gulden had laten kopen uit de nalatenschap van Tjaard van Berchhuis en diens overleden vrouw Isabella Anna de Savornin, vrouwe van Zonnemaire.

Het heeft den vrymagtigen God behaagd, myne teeder-
bemindde Echtgenootte, Vrouwe **IDA ALEIDA HAACK**, met
welke ik ruim 12 Jaren gelukkig geleefd heb, na eene lang-
durige sukkeling, in het 55ste Jaar hares ouderdoms, op
heden, door den dood, van my wegtienemen; het vast ver-
trouwen, dat zy tot de eeuwige gelukzaligheid is opgevoerd,
leenigt myne smerte; doch het gevoel van myn gemis doet my
billyk treuren.
VOORVELD, by Groningen, H. N. L A C L É.
den 11ten July 1803.

In 1792 werden ze als Hendrik Nicolaas Lasse(!) en Ida Aleida Haak(!) ingeschreven als lidmaten te Haren, waarbij hij van Haarlem en zij van Amsterdam afkomstig was.

Ida Aleida Haack overleed in 1803 te Haren, oud 55 jaar, na een '12 jarig gelukkig huwelijk', volgens de overlijdensbekendmaking in de Rotterdamse Courant.

Hendrik Nicolaas was sinds 1798 politiek actief, was o.a. departementaal bestuurder – commissaris van het departement van de Eems, 1799-1802. Zie voor zijn opvattingen en werkzaamheden het boek van *Kamphuis*. Hij was curator van de Universiteit te Groningen (1803-1805) en werd president van het plaatselijk bestuur, later maire/burgemeester (1811-1816) van de gemeente Haren (boek *van Koldam*); hij ondertekende te Amsterdam op 30 maart 1814 met zijn zwager Pieter Baelde, beide leden van de grondwetgevende vergadering van notabelen, de nieuwe grondwet van het Koninkrijk Nederland van 1814 (site *Rijkssoeverheid*).

Tijdens zijn curatorschap van de universiteit kreeg hij als weduwnaar kennis aan:

Rebecca Wilhelmina Abresch (1766-1836), weduwe van dominee Zeno Bachiene (1803). Zij had uit haar eerste huwelijk een dochter *Johanna Petronella Bachiene*, die trouwde met dominee Johannes Muntendam.

Hendrik Nicolaas en Rebecca maakten een huwelijkscontract in augustus 1808, trouwden op 4 september 1808 te Haren en vestigden zich in de stad Groningen, eerst aan de Grote Markt en later in een huis in de Herestraat.

Uit dit huwelijk werd een zoon geboren, genoemd naar zijn vader die inmiddels 69 jaar was.

Hendrik Nicolaas LaCle geboren op 21 augustus 1810, hij studeerde theologie te Groningen en promoveerde op een 'Dissertatio Theologica de Jesu Christi instituende methode hominum ingenia excolente' op 17 juni 1835, en overleed te Bloemendaal, ongehuwd, op 9 augustus 1864.

Het buiten Huize Voorveld zal 's zomers bewoond zijn geweest en is bij het huwelijkscontract overgegaan op dochter Maria Elizabeth, gehuwd met Carel Hendrik Willem Haack.

Rebecca Abresch tekende als weduwe LaCle ook de overlijdensbekendmaking in de Oprechte Haarlemse Courant van 24 februari 1816, Hendrik Nicolaas LaCle werd toen 'laatstelijk lid van de Provinciale Staten' en

* * Heden morgen is myne geliefde Huisvrouw R. W. ABRESCH, door Gods goedheid, gelukkig verlost van een ZON.
VOORVELD (onder Haren) H. N. L A C L É.
den 21 van Oogstmaand 1816.

oud 'sabandhaar' van Ned. Indië genoemd.

Hendrik Nicolaas LaCle, de eerste burgemeester van Haren werd opgevolgd door Jacobus van Trojen.

Bronnen:

Het familiewapen uit de verzameling van het CBG in Den Haag

De advertenties uit diverse kranten

G. J. Schutte: *Seer teder beminde heer vader en vrouw moeder*, brieven van de Groninger familie

Fockens in de Oost (1748-1783), Uitgeverij Verloren Hilversum 2014

Mr. Eppo van Koldam: *200 jaar gemeentebestuur Haren, Harener Historische Reeks* no 18, Haren 2011

H. A. Kamphuis: *Stad en Lande tijdens de Bataafse Republiek*, Uitgeverij van Gorcum Assen 2005

Historische Archieven Groningen: huwelijkscontract RAIIIj 17-08-1808

Wapenbeschrijving voorkomend in het Landsarchief te Batavia

Laclé, Hendrik Nicolaas - koopman te Batavia, daarna te Leeuwarden 1801 en te Groningen.

Op een blauw veld een schuinlinks geplaatste sleutel, baard boven, en naar rechts, vergezeld van twee lelies, één boven en één beneden de sleutel: helmt, de sleutel paalsgewijze, baard boven, naar rechts.

De familie beet afkomstig te zijn uit Zuid-Vlaanderen en was gevlucht naar Holland bij de veroveringen van de Spaanse veldheren Alva en Verdugo van de zuidelijke Nederlanden. (Bron: Anton Musquetier)

Dag van de Groninger Geschiedenis

Zaterdag 10 oktober a.s. is het de Dag van de Groninger Geschiedenis. Het is voor de 29e keer dat dit evenement wordt georganiseerd. De Dag van de Groninger Geschiedenis wordt traditiegetrouw gehouden in het gebouw van het RHC Groninger Archieven in Groningen en maakt onderdeel uit van de landelijke Maand van de Geschiedenis.

Old Go zal tijdens deze dag met een stand te vinden zijn op de informatiemarkt. Kom langs!

Locatie: RHC Groninger Archieven, Cascadeplein 4 en 10

Tijd: 11.00 – 17.00

De toegang is gratis

Kunst en Ambacht in de Wederopbouw

Het thema van de Open Monumentendag was dit jaar Kunst & Ambacht. Ook in de naoorlogse wederopbouwperiode probeerden men te zorgen dat gebouwen een individuele uitstraling kregen.

Door Maria Staal

De wederopbouw is niet een bouwstijl die veel fans heeft. Het wordt bestempeld als saai en niet interessant en op het eerste gezicht lijkt dit ook het geval te zijn. Wordt er echter wat nauwkeuriger gekeken naar de panden dan blijkt dat de architecten van de wederopbouw oog hadden voor detail en op een speelse en gedurfde wijze omgingen met de bouwmaterialen die ze tot hun beschikking hadden.

Het pand aan Rijksstraatweg 216-220 in Haren heeft een verspringende dakrand met smeedijzeren sierelementen, uitspringende betonnen randen en geveldelen bij de trappenhuisen en horizontale betonnen banden in het baksteen. Bovendien waren de winkelpuien oorspronkelijk gelijk met in- en uitspringende delen en tegelwerk

heersers de regering oplegde. Na de oorlog echter werd er met goede moed begonnen aan het herstel van gebouwen en het bouwen van nieuwe woningen.

Als je weet waar je op moet letten, zijn gebouwen uit de wederopbouwperiode vaak makkelijk te herkennen. Eén van de kenmerken is een levendige gevel met in- en uitspringende onderdelen zoals balkons, trappenhuisen, dakranden, erkers en ingangspartijen. Ook worden in de wederopbouw verschillende bouwmaterialen naast elkaar gebruikt zoals beton, baksteen, staal, glas en tegels. Denk hierbij aan siermetselwerk, geglazuurde tegels, vensters met prefab betonnen randen er om heen en smeedijzeren sierelementen.

Kunst

Een vorm van kunst in de wederopbouw was het toevoegen van een tegeltableau aan de gevel of boven een ingang. Kleurige tegeltableaus waren niet nieuw in de architectuur. Van 1885-1915 werden ze gebruikt in de Art Nouveau en later in de periode tussen beide wereldoorlogen was het niet ongebruikelijk een ingangspartij te accentueren met geglazuurde tegels en baksteen.

In de wederopbouw kwam het gebruik van tegeltableaus terug. Vaak in de vorm van een gedenksteen of bij flats om de verschillende (erg op elkaar lijkende) trapopgangen van elkaar te kunnen onderscheiden.

De Groningse kunstenaar Anno Smith was een meester in het maken van tegeltableaus en veel wederopbouw-panden in Stad en Provincie zijn opgesierd met zijn kleurige kunstwerken.

Siermetselwerk en smeedijzer sierelementen accentueren de voordeuren van dit pand aan de Dennenlaan in Glimmen. Helaas is het nu gesloopt

Wat is wederopbouw

De wederopbouwperiode loopt van 1940 tot 1965 en is een tijd waarin Nederland niet alleen de verwoestingen van de Tweede Wereldoorlog te boven moest komen, maar ook een enorme groei in de bevolking, waardoor er een groot tekort aan woningen was ontstaan.

Vaak wordt gedacht, dat met de term wederopbouwarchitectuur alleen het herstel van de schade uit de oorlog wordt bedoeld, maar dat is niet het geval. Nog vaker worden er de extra woningen mee bedoeld, die moesten worden gebouwd om de woningnood op te heffen.

In 1940 woonden er ongeveer 8,8 miljoen mensen in Nederland. In 1965 was het inwonertal gestegen tot 12,3 miljoen, een stijging van 3,5 miljoen mensen die allemaal onderdak moesten hebben.

Al in de Tweede Wereldoorlog begon de regering met plannen voor de wederopbouw. Die plannen werden een halt toegeeroepen vanwege de bouwstop die de Duitse over-

Tegeltableau van Anno Smith aan de Torenlaan in Haren. Het is herplaatst in de nieuwbouw en herdenkt de bouw van een aantal rijtjes woningen in het zogenaamde 1000-woningenplan. Iedere deelnemende gemeente heeft zijn eigen wapenschildje, met die van Haren groot in het midden

Ambacht

Een andere vorm van versieren van wederopbouwpanen was het speels gebruik van bouwmaterialen. Hierbij kwam vakmanschap en ambacht om de hoek kijken, zoals bij de toepassing van siermetselwerk, smeedijzeren sierelementen en zorgvuldig gedetailleerde houten voordeuren. Door 'gewone' bouwmaterialen op een andere manier te gebruiken waren de architect en zijn vakmensen in staat gebouwen een eigen identiteit te geven.

Waardering

Het heeft lang geduurd voordat de wederopbouw als bouwstijl de waardering en aandacht kreeg die ze verdiende. In 2007 zijn er landelijk 100 gebouwen uit de periode 1940-1958 aangewezen als rijksmonument en nu in 2015 is men bezig een keuze te maken uit nog eens 89 gebouwen uit de periode 1959-1965.

Toch blijft, ondanks deze bescherming, de wederopbouw de meest bedreigde bouwstijl in Nederland. 'Gewone' woningen en andere gebouwen die niet bijzonder genoeg worden geacht voor gemeentelijke- of rijksbescherming, worden vaak zonder nadenken gesloopt, om plaats te maken voor nieuwbouw. Hiermee verliezen we in het straatbeeld een bouwstijl die toch kenmerkend is voor de recente geschiedenis van Nederland.

Onbekend maakt onbemind en bij deze wil ik de lezer uitdagen de tijd te nemen eens wat gebouwen uit de wederopbouwperiode beter te bekijken. Wie weet krijgt het er dan een schare nieuwe fans bij!

Kijken naar wederopbouwarchitectuur

Wandel eens door de Poorthofsweg in Haren en aansluitend de Lokveenweg. In deze twee straten zijn veel fraaie voorbeelden van wederopbouwarchitectuur te zien. Ook in de Oude Hoflaan zijn volop villa's uit de wederopbouwperiode te bewonderen.

Aan de P. Wierengaweg en het eerste gedeelte van de Remmingaweg zijn vooral kleinere arbeiderswoningen te zien.

De flats aan de Torenlaan zijn een voorbeeld van 'hoogbouw' in Haren en vergeet dan niet het tegeltableau van Anno Smith te bekijken in de nieuwbouw op de hoek van de Kroonkampweg.

De Brinkschool aan de Oude Brinkweg is een goed voorbeeld van wederopbouwschoolarchitectuur. Dit geldt ook voor het oude gymlokaal in diezelfde straat. Het heeft een bijzondere betonconstructie, die vooral goed te zien is vanuit het bezoekerscentrum van Old Go (gevestigd in de kantine van het oude gymlokaal, nu de judoschool).

In Onnen zijn de voormalige kerk en pastorie aan de Bakkerweg een kijkje waard en in Glimmen de kerk aan de Nieuwe Schoolweg.

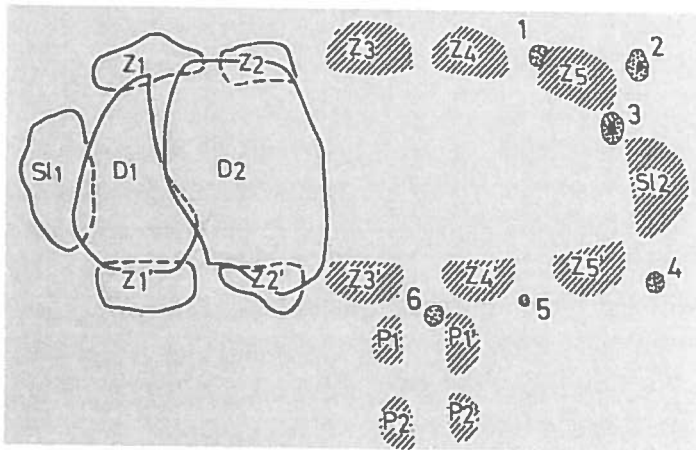
Twee-onder-een-kap woning aan de Westerse Drift 113-115 in Haren. Het linkerdeel heeft een betonnen rand rond de voordeur en erker met balkon opzij. Het rechtergedeelte heeft een erker met balkon bekroond met een topgevel. Let op de smeedijzeren balkonhekjes. De topgevels hebben een lichte uitkraging ter hoogte van de dakgoot, met een betonnen sierelement. De wc- en badkamerraampjes rechts in de voorgevel hebben een speelse baksteen rand

Het hunebed te Noordlaren

Het hunebed te Noordlaren was vroeger veel groter dan nu. Een groep vrijwilligers maakte dit in november 2014 weer goed zichtbaar.

Door Johan Petersen

Vaak kwam ik op de fiets langs het oudste monument van de gemeente Haren, het hunebed gelegen aan de Weg langs het Hunebed te Noordlaren. Als ik er ging kijken viel mij op dat er maar enkele markeringsstenen waren bij het hunebed die aangaven dat het vroeger groter was.

Reconstructietekening van het Noordlaarder hunebed met gearveerd de plomben

In de Nota Archeologiebeleid van de gemeente Haren zag ik dat prof. A. E. van Giffen in 1957 zijn best deed om na afloop van zijn onderzoek de oorspronkelijke grootte van het hunebed aan te geven. Dit bleek uit de reconstructietekening van het hunebed in de nota.

Hij liet markeringsstenen aanbrengen op de plaats van zes verdwenen staande hunebedstenen, de zuidelijke sluitsteen en de poortstenen en liet deze ca. vijf cm boven de grond uitsteken.

Gemaakt van grote zwerfstenen en beton, worden deze markeringsstenen 'plomben' genoemd. Na bijna 60 jaar waren echter de meeste door zand ondergestoven of weggezaakt.

Toen in de 'Gids voor de hunebedden in Drenthe en Groningen' uit 2012 van dr. W. van der Sanden, archeoloog van de provincie Drenthe, bij de foto van het hunebed te Noordlaren ook de reconstructietekening met de plomben stond, kreeg ik het idee om ze allemaal weer zichtbaar te maken.

Ik nam contact op met dr. van der Sanden, die deel uit maakt van de Hunebedden-Beheergroep. Hij was voorstander van mijn plan en vervees mij naar Staats Bos Beheer (SBB), die het hunebed beheert. Na een mailcorrespondentie bleek dat SBB geen middelen had om de plomben weer zichtbaar te maken. Zij bracht mij echter in

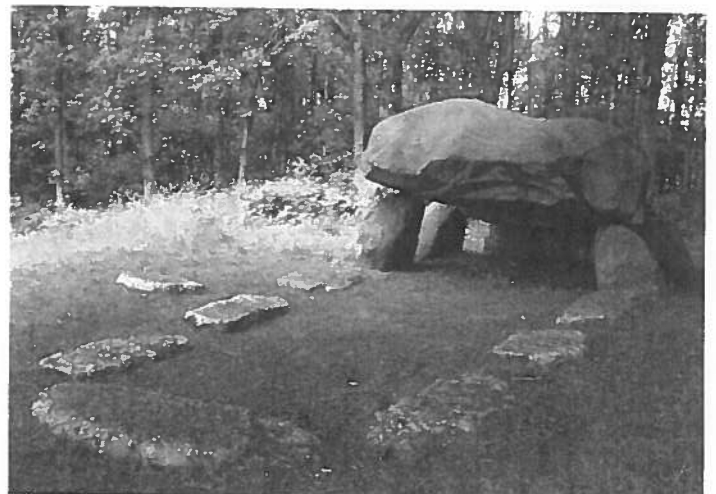
De plomben worden uitgegraven door de vrijwilligers. Links dbr. IJ. Bouma en rechts dbr. B. Visch

contact met een vrijwilligersgroep die werk verricht voor SBB in de Appelbergen.

Met drie man gingen we in november 2014 aan de slag bij het hunebed. De plomben Z3 en Z3 en de grootste poortplombe P1, waren nog te zien. Bij het graven kwamen de plomben van de vier andere staande stenen en de sluitsteen weer tevoorschijn, maar werden de andere drie poortplomben uiteindelijk niet gevonden. De vraag is of er wel vier poortplomben waren of dat er later drie verdwenen zijn.

Nu alle grote plomben weer zichtbaar zijn, is het duidelijk hoe klein het overgebleven restant van het hunebed is. Des te meer redenen om het goed te beschermen. Zo zou ook de directe omgeving van het hunebed vrijgemaakt moeten worden van takkenbossen e.d. om het risico van vuur stoken onder het hunebed te verkleinen. Dan zal ook het hunebed beter op de hunebedheuvel uitkomen.

In elk geval kunnen bezoekers nu weer een goede indruk krijgen hoe groot het hunebed in het verleden was.

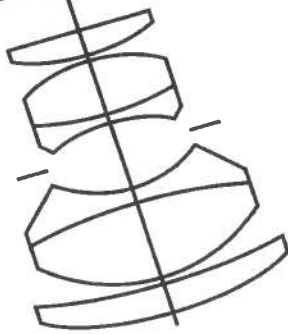

Na een dag hard werken zijn de plomben nu weer goed zichtbaar

luchtfotografie
boven heel Nederland

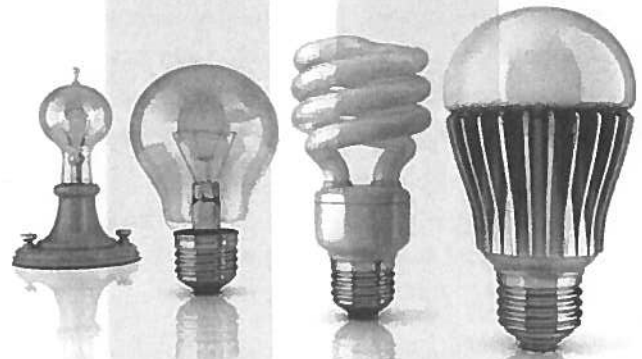
**AEROPHOTO
EELDE**

INFO@AEROPHOTOEELDE.NL
WWW.AEROPHOTOEELDE.NL
telefoon: 050 - 309 5551

SINDS 1911

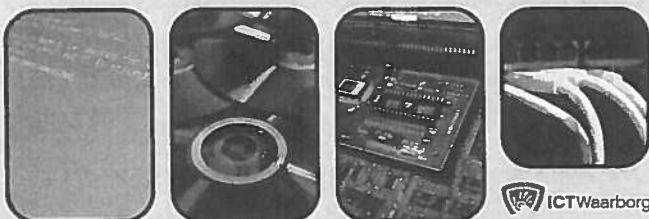
Konings
TOTAALINSTALLATEURS

Rijksstraatweg 208 - 210 9752 BR Haren
☎ 050 5344735 Fax 050 5344138
www.koningstotaalinstallateurs.nl

DIGNO
computers

Computers • Software • Reparaties • Netwerken

Rijksstraatweg 132 • 9752 BL Haren • Tel.: 050-5349965 • info@digno.nl • www.digno.nl

Atelier
”de Clou”

ATELIER VOOR BOUWKUNDE

Jaap Vrieling

Waterhuizerweg 31
9753 HP Haren
Tel: 050 - 85 00 080
Mob: 06 - 55125730
Email: info@declou.nl

Het verhaal van mw. Trijntje Steendam-Medendorp

Mevrouw Trijntje Steendam is samen met haar man Ab jarenlang conciërge geweest in het voormalige Groene Kruisgebouw aan de Jachtlaan in Haren. De werkgroep Oude Verhalen sprak met haar over die tijd.

Door Trijnie Brunt

Mijn jeugd

Ik ben op 21 december 1924 geboren in Winsum. Mijn vader was buurtschipper, mijn moeder conciërge van het Groene Kruisgebouw te Winsum. Ons gezin woonde ook in dat pand. Na de lagere school wilde ik kapster worden. De opleiding was in Groningen. Maar mijn ouders vonden de stad te ver voor mij. Na het voltooien van de zevende klas heb ik gewerkt in een manufacturezaak in Winsum. Mijn voorkeur ging uit naar de hoeden. Ook restaureerde ik hoeden.

Mijn verloofde, later echtgenoot, Abel Johan (Ab) Steendam (1 april 1922) woonde in Niekerk. We zaten in Ulrum op de gymnastiekvereniging. Er waren vaak 'stedenwedstrijden'. Zo hebben we elkaar leren kennen. Zijn vader had een bakkerij, annex café in Zoutkamp. Ze woonden heel erg klein. Toen hij me voor het eerst meenam naar zijn huis vond ik het daar zo klein, dat ik besloot onze verkering uit te maken. Daar was hij het niet mee eens.

Op 26 augustus 1954 zijn we getrouwd in Winsum. Ab werkte in de zaak van zijn vader. Toen de bakkerij werd gesloten, had Ab geen werk meer. Er was een grote woningnood en daarom zijn we gaan wonen in het pand waar mijn ouders ook woonden, in Winsum.

Mw. Steendam op de plek van het voormalige Groene Kruisgebouw aan de Jachtlaan

Na ons huwelijk

In het Groene Kruisgebouw in Winsum werkte Alie Gootjes als wijkverpleegkundige. Ook zij woonde in het pand. We werden goede vrienden. Mijn moeder kookte ook voor haar, want voor zelf koken had ze geen tijd.

Later werd ze wijkverpleegkundige in Haren.

Ab heeft gesolliciteerd in Haren en werd aangenomen (met dank aan Alie Gootjes, want zij wist wie ze binnen haalde). Het gebouw aan de Jachtlaan was eind 1957 klaar en is op 4 maart 1958 officieel geopend. In de eerste maanden heeft Ab de afstand van Winsum naar Haren fietsend afgelegd. De vloeren in de bovenwoning waren nog niet klaar. Onze dochter Annegreet was in 1956 al geboren in Winsum. Zoon Lars werd in 1960 in Haren geboren.

Het Groen Kruisgebouw, met rechts de hoofd vleugel en links de vleugel met het badhuis

Het Groene Kruisgebouw

Ik maakte de ruimtes van het badhuis schoon en mijn man zat bij de kassa voor de kaartverkoop. Het was altijd erg gezellig. Ik bracht Ab zijn kopje koffie en het broodje. Soms waren er heren die dan ook wel koffie wilden. Eén keer ging ik overstag, maar het was hier toch geen café!

Een douchebeurt kostte f 0,30 en voor een bad was je 50 cent kwijt. Het badhuis ging na tien jaar dicht. In de jaren '60 werden in de wijk Oosterhaar nieuwe huizen gebouwd, die allemaal voorzien waren van een douche.

Vele jaren later ontmoette Ab een man die nog een oud toegangkaartje voor het badhuis had. Die is ingelijst door onze dochter met de sleutel van het badhuis erbij.

Oud toegangkaartje van het badhuis met sleuteltje

Ik zorgde er voor dat het personeel een kopje koffie of thee kreeg. En altijd met een gepoetst lepeltje erbij. Ab zorgde voor de zelfgebakken koekjes.

Voor het lidmaatschap van het Groene Kruis moest worden betaald. Ab ging bij de leden langs om het geld te innen. Bij de niet-betalers stond hij voor een tweede keer aan de deur. We hadden het heel druk met het schoonmaken van het uitgeleende materiaal. Er moest veel worden gewassen, o.a. de stoffen luiers, die gebruikt werden tijdens de werkzaamheden van de kinderarts en lakens van de teruggebrachte bedden. Tijdens vergaderingen en cursussen 's avonds zorgden we ook dat de mensen een consumptie kregen.

Er kwamen heel vaak telefoontjes van de mensen met de gekste vragen. Zelfs op de zondag. Maar ach, als een voetbalspeler een blessure krijgt en bijvoorbeeld krukken nodig heeft, gaan we dat toch niet weigeren!

Er waren vaste tijden voor de uitleen, van 8.30-10.00 uur en van 17.00-18.00 uur. Maar tussendoor verstrekten we ook weleens spullen.

Na 1987

Ab werd 65 jaar in 1987 en toen is er een nieuwe conciërge benoemd, Henk Helder. Deze heeft nooit in het gebouw gewoond. Wij kregen een woning aan de Spijkerboor.

In het Groene Kruisgebouw had ik aan het doucheraampje een schuimspaan, als 'uitsteker'. Deze is in het pand gebleven en uiteindelijk met de sloop meegegaan.

Ab is overleden op 27 juli 2008.

Ik woon nog steeds met veel plezier aan de Spijkerboor.

Zuurkool in de zomer!

Het Historisch Platform Haren heeft op de afgelopen Kunst & Cultuurmarkt op ludieke wijze aandacht geschonken aan de geschiedenis van Haren. Om te 'vieren' dat het dit jaar 343 jaar geleden is dat Bommen Berend zijn bord met zuurkool at in de toren van de Dorpskerk, deelden vrijwilligers van het platform zuurkool uit aan bezoekers van de stand. Deze lieten het zich lekker smaken (zie foto voorkant).

Het Groene Kruisgebouw

In Haren was het Groene Kruis door een erfenis in 1919 in staat een pand aan de Havenstraat, later de Meerweg, te kopen. In eerste instantie werd het pand gebruikt als magazijn. Vanaf 1929 werden de activiteiten uitgebreid met de uitleen van materiaal, moedercursussen en later in 1935 een consultatiebureau.

In 1957 kwam er een nieuw Groene Kruisgebouw, 't Kruispunt geheten, op de hoek van de Jachtlaan en de Heide en Watersteeg.

Het pand, gebouwd in een sobere wederopbouwstijl, had een hoofd vleugel langs de Jachtlaan met twee verdiepingen en een kap. Aan de linker (zuid) kant stak een tweede vleugel naar achter, ook van twee verdiepingen, maar zonder kap. Beide vleugels waren aan elkaar verbonden door een trappenhuis. In de binnenste hoek hiervan, rees een markante schoorsteen de lucht in.

Het gehele pand was gebouwd in een rozige baksteen. Her en der waren in de gevel betonnen onderdelen zichtbaar, deels voor de constructie, maar ook als sieralement, zoals rond de hoofdingang aan de Jachtlaan. Het gebouw had ruimtes voor o.a. uitleen van materiaal en een consultatiebureau op de begane grond, een badhuis op de verdieping van de tweede vleugel en een dienstwoning op de verdieping van de hoofd vleugel.

Het Groene Kruisgebouw werd in 1987 verbouwd en uitgebreid met een één-laagse vleugel met een plat dak. Hierdoor ontstond er een kleine binnenplaats. Andere dienstverlenende instellingen, zoals het Algemeen Maatschappelijk werk, namen hun intrek in het gebouw.

In 2004 werd het gebouw gesloopt om plaats te maken voor een appartementencomplex. De dienstverlenende instellingen verhuisden naar de 'oude Muziekschool' aan de Kerklaan in Haren. Het Groene Kruis Haren bestond toen ondertussen al niet meer. Dat was in 1993 overgegaan in Thuiszorg Drenthe.

Old Go excursie naar Harendermolen en Glimmen

Op 9 mei organiseerde Old Go een goed bezochte excursie naar Harendermolen en Glimmen.

Door Ingrid Smit

De excursie was op bekend terrein voor Ali Bakker die hier haar jeugd doorbracht en Freerk Mulder, maar ook voor enkele andere deelnemers. De excursie begon op de parkeerplaats van Huize Weltevreden. Eén van de deelnemers, Albert Jansen was hier samen met zijn vrouw van 1986 tot 1999 beheerder.

De volgende stop was het grasveld op de hoek Rijksweg/Hoge Hereweg. Hier stond café Bolhuis en er was een halte van de tram naar Zuidlaren.

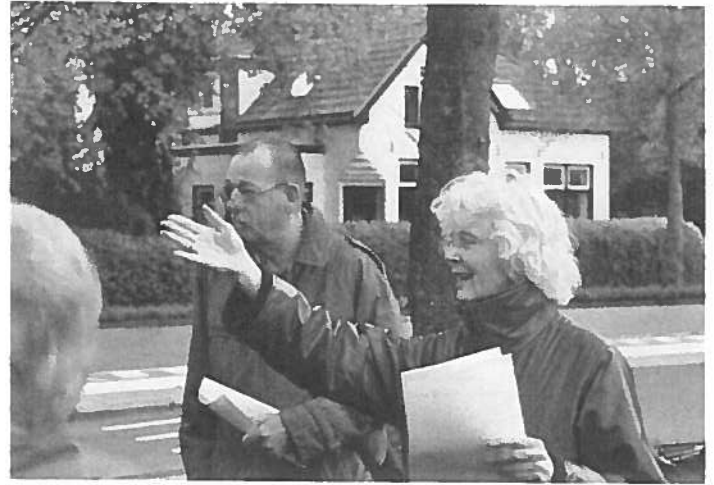
Harendermolen was een geliefd doel voor een uitstapje op zondag; hier waren diverse cafés te vinden. Café Bolhuis had een doorrid. Je kon er zo inrijden zonder dat de paarden uitgespannen hoefden te worden. De plaats van de tramremise aan de westkant van de weg is nog herkenbaar.

Op de hoek van de Rijksweg en Hoge Hereweg met op de achtergrond Huize Weltevreden. Rechtsvoor is nog de 'betonno' te zien, een bushokje uit de wederopbouwperiode

Harendermolen ontleent zijn naam uiteraard aan een molen. De molen stond ergens achter het voormalig restaurant Le Grillon en is rond 1822 afgebroken. De sarrieshut staat er nog, zij het verbouwd. Hier woonde de ambtenaar die de belasting op het gemaal, dus op het gemalen koren inde. Om ontduiking van deze gehate belasting te voorkomen woonde de ambtenaar pal naast de molen.

Iets verder in Glimmen staat huize Haaksbergen, genoemd naar een inwoner van Haren, genaamd Haak. In dit huis vestigde zich in 1837 de bekende orgelbouwer Petrus van Oeckelen. Hij was afkomstig uit een Brabantse familie van orgelbouwers en gaf het stokje door: drie van zijn zonen werden ook orgelbouwer. Na zijn dood werd zijn bedrijf voortgezet door de zonen Cornelius,

Ali Bakker en Freerk Mulder waren de excursieleiders

wonend in dit pand en Anthonius, die ernaast woonde in huize Heemstede.

In huize Heemstede vestigde zich later architect Egbert Reitsma die de naam van het huis veranderde in Oeckelenhof. Het bakstenen beeld voor het pand, gehouwen door Reitsma zelf, verbeeldt zijn strijd met de bureaucratie. Het stelt Don Quichot voor in gevecht met windmolens. Reitsma was de architect van o.a. de gereformeerde kerk in Glimmen. Het was vroeger pesten over en weer tussen de kerkelijke en openbare schooljeugd. Gelukkig besloot de voetbalclub om op zaterdag te spelen zodat alle gezinden mee konden doen.

Glimmen is van karakter veranderd. Halverwege de 20e eeuw was er een bloeiende middenstand, nu zijn alle winkels voor dagelijkse zaken verdwenen. Deze constatering zet de deelnemers aan tot het ophalen van herinneringen aan verdwenen bakkers, kruideniers, de melkfabriek, de smederij en de textielzaak.

Ter afsluiting van de excursie dronken we met z'n allen een drankje in Paviljoen Appelbergen. Hier gingen nog wat oude foto's in het rond.

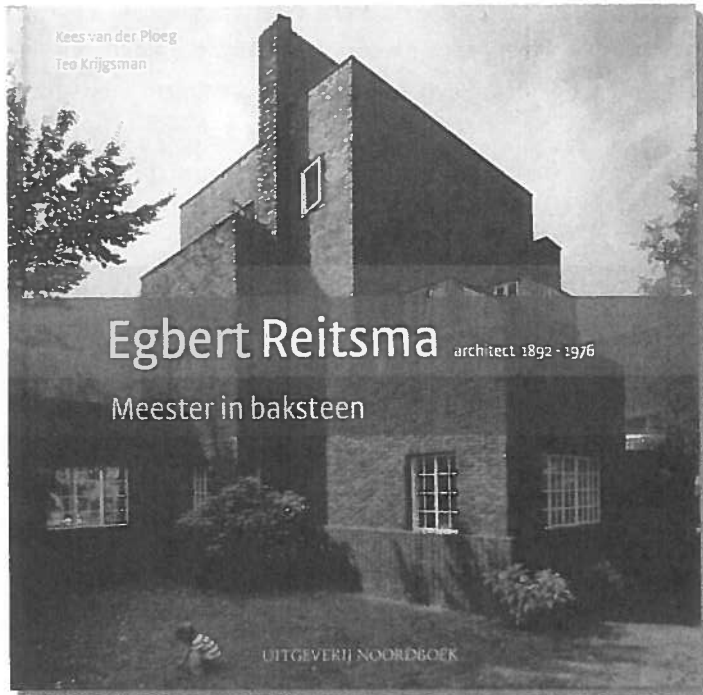

Ali vertelt over de sarrieshut

Egbert Reitsma, architect 1892-1976

Meester in baksteen

Boekbespreking door Maria Staal

Egbert Reitsma, architect 1892-1976, geschreven door Kees van der Ploeg en Teo Krijgsman, is een informatief boek met veel prachtige foto's, die duidelijk aangeven waarom Reitsma de titel 'Meester in baksteen' meer dan verdient.

In de architectuurwereld is lang gewacht op een boek over de Groninger architect Egbert Reitsma. Het vorig jaar verschenen boek bestaat uit twee delen.

Het eerste deel is een biografie van Reitsma, waarin zijn

carrière als architect van met name kerkgebouwen wordt beschreven. Onder invloed van architect Kromhout, voor wiens bureau Reitsma aan het begin van zijn loopbaan werkte, ontwikkelde hij zich tot een architect die vooral bekend staat om zijn bouwwerken in de stijl van de Amsterdamse School. Zijn voorliefde voor baksteen werd daarin vroeg duidelijk.

Toch ontwikkelde Reitsma zijn eigen stijl, waarin hij niet alleen werd geïnspireerd door de Amsterdamse School, maar ook door architect Dudok en de bouwwerken van de architecten uit 'De Stijl' groep.

Na de biografie komen er het boek specifieke bouwwerken aan de orde uit Reitsma's carrière, zoals de Gereformeerde kerk te Kollum, de Parklaankerk in Groningen en de gebouwen van het Noorder Sanatorium in Zuidlaren. Deel twee van het boek bestaat uit een groot aantal kleuren foto's van de beschreven gebouwen. Deze foto's geven een prachtig beeld van Reitsma's veelzijdige werk.

Egbert Reitsma is een goed leesbaar boek, dat door het veelvuldig gebruik van illustraties en foto's een mooi beeld geeft van deze architect en aanspoort om zijn gebouwen eens in werkelijkheid te gaan bekijken. Wel is het jammer dat de schrijvers een paar keer aangeven dat Reitsma's naoorlogse werk van minder belang is als zijn vooroorlogse werk. Jammer, omdat het hier om twee verschillende tijdsperiodes en bouwstijlen gaat, die m.i. beide van belang zijn voor de architectuurgeschiedenis van ons land.

Dit boek is een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in architectuur en in Egbert Reitsma. Naast het al bestaande boek over architect S.J. Bouma, is het een welkome aanvulling op de naslagwerken over Groninger architecten.

Onderstaande bedrijven en vrienden van Old Go hebben deze uitgave van Harens Old Goud mede mogelijk gemaakt

Bedrijven

- Dunning Makelaardij, Rijksstraatweg 207, tel. 5346699. Uw betrouwbare partner voor wonen
- Auto de Groot Haren bv. Rijksstraatweg 115, tel 5349444. Voor APK en onderhoud van alle merken
- Kookstudio-Haren en Buywine biowijnen, Kerkstraat 26 en 28, tel. 5370455.
- Coöperatie Boomker+, Rijksstraatweg 205, tel. 5344013. Ook voor al uw historische boeken
- Dierenspecialzaak De Molen, tel. 5350215. Bij Discus Ekkelkamp vindt u alles voor uw huisdier
- Wijnhuis Enotria, Rijksstraatweg 222-1, tel. 5350974, info@wijnhuisenotria.nl. Voor Europese kwaliteitswijnen
- dekoffiewinkel.com, De Brinken 1. Specialzaak in koffie en thee en voor heerlijke bonbons!
- Astoria catering-partyservice, tel. 5345200, info@astoria.nl. Intermezzo, Sassenhein; als u iets te vieren heeft
- Hans Anders Opticien, De Brinken 14, tel. 4030896. Brillen, zonnebrillen, lenzen
- TIB totaal installateurs: al 33 jaar een begrip in Haren, tel 5349902. Vandaag gebeld? Vandaag hersteld!

Vrienden

- Fam. Brunt Haren

Wordt óók Vriend van Old Go!

Voor informatie: redactie@oldgo.nl

Vraag & Antwoord

In de rubriek *Vraag & Antwoord* van het afgelopen april nummer van *Harens Old Goud*, is door de heer Jan Klaas Berends een tweetal vragen gesteld over het artikel 'Winkels Kromme Elleboog en Kerkstraat' dat verscheen in het decembernummer van 2014. Na wat onderzoekwerk hieronder de antwoorden.

Middelhorsterweg 65-67 in Haren.

Rechts was de bakkerij van Witkop gevestigd

Vraag

Ik meende mij te herinneren, dat Bakker Witkop ook in de Kerkstraat woonde met een winkel en dat was naast Drogisterij Aiking. Klopt dat?

Antwoord

Nee, dat klopt niet. De bakkerij van Witkop was gevestigd aan de Middelhorsterweg 33 (nu 65) te Haren. In de rechterhelft van de woning met de karakteristieke gevel was de winkel gevestigd. Achterin was de bakkerij. De plek van de winkeldeur is nu dichtgemetseld.

Broers Jan Gerrit Witkop (uit Siddeburen) en Willem (uit Winschoten) kwamen in 1932 naar Haren en namen de bakkerij over van Berend Thomas Mennenga. Hun ouders, Marten Witkop en Alberdina Schuil kwamen in 1941 vanuit Siddeburen naar de Middelhorsterweg.

Mogelijk met een aantal van hun andere kinderen. Het gezin bestond uit zes kinderen. Anke Wilhelmina (1902), Willemina (1904), Jan Gerrit (1906), Geert Simon (1909), Willem (1911) en Aaltje Grietje (1914).

Dochter Aaltje Grietje runde de winkel. Geert ging met zijn broodkar langs de klanten. Een specialiteit van de bakkerij was Groninger Honingkoek van Bakker Witkop. In 1960 werd het bedrijf beëindigd en verhuisde de familie naar Middelhorsterweg 8 (nu 42).

Behalve dochter Anke Wilhelmina (die begraven is in Siddeburen), zijn de ouders en hun vijf andere kinderen begraven op De Eshof te Haren.

Vraag

Aan de Kromme Elleboog heeft ook nog gewoond de familie Doedens, die herenkostuums maakte. Zij zijn naar ik meen naar Nieuw Zeeland geëmigreerd.

Antwoord

Het gezin Doedens woonde aan de Kromme Elleboog 27 te Haren. Vader Fokko was kleermaker en had zijn bedrijf aan huis. Het echtpaar Doedens had drie zonen en een dochter.

Fokko Doedens is in 1955 op 60-jarige leeftijd overleden. Twee zonen (Daniel en Reinder) waren met hun gezinnen inmiddels geëmigreerd naar Australië, Tasmanië om precies te zijn. Dochter Ellie en de vrijgezelle broer Marinus waren ook naar Tasmanië vertrokken. De weduwe Doedens verliet Haren in 1959 en vestigde zich bij haar kinderen en kleinkinderen. Oma Doedens, zoals ze werd genoemd, is in 1994 overleden en in Tasmanië begraven. Reinder Doedens werkte bij de firma Petersen aan de Rijksstraatweg in Haren, een bedrijf in elektriciteitswerken, loodgieten, gasfitten en rijwielreparatie. Petersen stelde hem eind 1949 voor zakelijk partner te worden. Reinder liet hem enkele weken later weten dat hij het aanbod niet accepteerde, omdat hij met andere jongens van de Australian Building Corporation naar Tasmanië zou gaan. De Australian Building Corporation bestond uit een vijftal jonge mannen uit de stad Groningen en Haren die in Tasmanië huizen en andere gebouwen wilden gaan bouwen. In september 1950 is deze groep vertrokken.

Schrijvers gezocht!

De redactie van *Harens Old Goud* is op zoek naar schrijvers. Wij zoeken:

- Mensen die zelf eens iets willen schrijven over een onderwerp van hun keuze;
- Mensen die via de redactie de vraag krijgen iets te schrijven over een bepaald onderwerp.

De artikelen in *Harens Old Goud* vallen gewoonlijk onder één van de volgende rubrieken: algemene geschiedenis, genealogie, architectuur/gebouwen, landschapsgeschiedenis en oude verhalen (via de werkgroep Oude Verhalen).

Hebt u interesse of wilt u meer informatie? Stuur dan een mailtje naar redactie@oldgo.nl.

De vaart langs de Meerweg ter hoogte van Paviljoen de Twee Provinciën. De vaart werd kennelijk nog bevangen

Paterswolda, Paviljoen „De Twee Provinciën“

Paviljoen de Twee Provinciën

Paterswoldse Meer, Botenhuizen a/d Meerweg

Foto genomen vanaf de toren van het Paviljoen de Twee Provinciën. Bovenin de Meerweg en naastliggende vaart met boten

De toren van het Paviljoen de Twee Provinciën in aanbouw

Luchtfoto van het Paviljoen de Twee Provinciën. Rond het Paviljoen is slechts beperkte ruimte

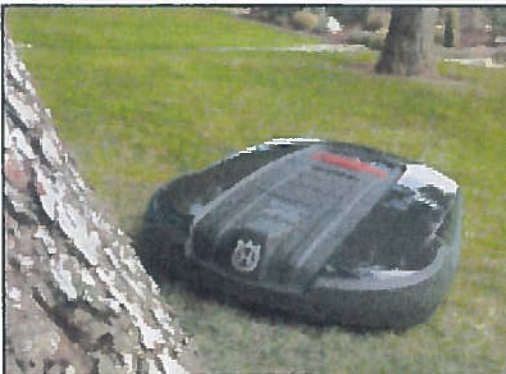
Het terras van het Paviljoen de Twee Provinciën in vroegere tijden. Uitzicht richting Haren

**AL 30 JAAR HET ADRES
VOOR PRINT EN DRUK**

GVA

DRUKKERIJ G. VAN ARK

KERKSTRAAT 32, HAREN - (050) 534 74 47

- *Onderhoud*
- *Reparatie*
- *Advies*
- *Verkoop*
- *Alle grote merken*
- *Gratis halen en brengen*
- *Al meer dan 75 jaar*

De Gazonmaaier Haren

Uw specialist in gazon-, zit- en robotmaaiers!

050-5345120 www.gazonmaaier.nl